

Geniřletilmiş Özet

Tütün Ürünlerinin Madde Bağımlılığına Giriř Aracı Olarak Kullanılması

Giriř

Dünyada halk sağığı sorunu haline gelen madde bağımlılığı bireyi psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik açıdan etkilemektedir. Madde kavram olarak uyuşturucu ve uyarıcı bütün maddeleri kastetmektedir. Madde kullanan bireylerin madde kullanım nedenlerine bakıldığında kişilik özelliklerin, çevresel faktörlerin, aile yapısının, cinsiyet gibi özelliklerin kullanımı etkilediğı düşünölmektedir. Madde kullanımı ve madde bağımlılığına yol açan sürecin ilk olarak tütün ürünleri kullanımı ile başladığı düşünölmektedir. Tütün ürünlerinin kullanımının artması sigaradan sonra esrar gibi yasa dışı maddelere geçişin büyük bir risk olduğı belirtilmektedir.

Psikososyal Açıklama

Tütün ürünlerinin kullanımıyla başlayan madde kullanım süreci merak, tütün ürününün yeterli gelmemesi gibi sebeplerle diğere maddelere geçişe neden olabilmektedir. Geçiş kapısı hipoteziyle açıklanan bu hiyerarşik süreç, özellikle ergenlik döneminde büyük risk teşkil etmektedir. Özellikle ergenler arasında sigara ve esrar kullanımının zarar algısının zayıf olması, bu maddelerin kullanım oranlarının artmasına yol açabilir. Kullanılan maddelerin beklenen olumsuz yan etkileri deneyimlemesi, zarar algısının daha da azalmasına neden olabilir ve ergenleri cesaretlendirerek diğere yasa dışı maddeleri denemeyi kolaylaştırabilmektedir.

Nörobiyolojik Açıklama

Geçiş kapısı hipotezini biyolojik olarak açıklarsak özellikle ergenlik dönemindeki yenilik arayışı, risk alma davranışı ve dürtüsellik gibi ergenliğe özgü özelliklerin tütün ürünleri kullanımından diğere yasa dışı maddelere geçişini kolaylaştırabilmektedir. Nikotin ve madde kullanımı arasındaki bağlantısal ilişkinin temeli, erken ergenlik döneminde tüketilen nikotinin sonraki dönemlerdeki olası madde kullanımlarının ödüllendirici etkisinin daha fazla olmasını sağlayan beyin ödöl merkezi değişikliklerine sebep olmasına dayanmaktadır.

Tütün Kullanımı ile Madde Kullanım Bozukluğı İlişkisi

Tütün, klasik sigaranın temel psikoaktif bileşeni ve THC, esrarın temel psikoaktif bileşeni, beyin ödöl merkezini etkileyerek haz ve ödöl yollarını benzer şekilde etkileyebilir. Bu etkileşim, yetişkinlik döneminde madde arama davranışlarının gelişmesine neden olabilir. Sigara kullanımının esrar kullanımına yol açtığı ve aynı zamanda esrar kullanımının sigara kullanımını artırdığına dair çalışmalar da bulunmaktadır. Esrar kullanımının bağımlılığa dönüşme sürecinin sigara kullanmayan ergenlere göre daha hızlı olduğı ve esrar ile tütün kullanımının birlikte olmasının bağımlılığı artırdığı ve her iki maddenin bırakılma sürecini daha zorlu hale getirdiğı de belirtilmektedir.

Tütün Ürünleri ile Madde Kullanım Bozukluğı İlişkisi

Pek çok sigara kullanıcısı sigarayı bırakmak için e-sigaraya başladığını, bunun yanında sigara içenlerinde sigarayı bırakmak dışında e-sigaraya başladığı bilinmektedir. E-sigara kullanımının sağıık üzerinde olumsuz etkilere, ikinci el maruziyete yol açabileceğine, sigara bırakma sürecinde tutarsız etkilere ve sigara içme davranışının normalleştirilmesine neden olabileceğine dair kanıtlar bulunmaktadır. E-sigara kullanımının giderek artması tütün kullanımına ve yasadışı maddelere geçişin olabileceğine dair endişeler de vardır. 2011 yılında ABD’de deki lise öğrencileri arasındaki e-sigara kullanım oranı%1-2 iken, 2018’de bu oran %20,8’e yükselmiştir. E-sigara kullanımı olan lise öğrencileri bu ürünü aromalar, kolay erişim ve daha az zararlı olduğı inancıyla tercih ettiklerini belirtmektedirler.

Tartışma ve Sonuç

Ergenlik döneminde, tütün ve tütün ürünlerinin kullanımının yasa dışı maddelerin kullanımına geçiş üzerinde etkisi olduğunu gösteren birçok çalışma bulunmaktadır. Özellikle nikotin iletim sistemlerinin yaygın kullanımının, içerdikleri nikotinin bu geçiş etkisinde önemli bir faktör olduğına inanılmaktadır. Bu nedenle, tütün ve tütün ürünlerinin sağıık üzerindeki olumsuz etkilerine karşı farkındalık yaratma eğitimleri ve yeni nesil nikotin ürünlerine karşı önleyici programların geliştirilmesi büyük bir öneme sahiptir. Özellikle erken ergenlik döneminde tütün ve tütün ürünlerine erişimi kısıtlayan yasal düzenlemelerin uygulanmasının, madde bağımlılığı gelişimini önlemede etkili olabileceğı değerlendirilmektedir.